

עין משפט
נר מצוה

ה:

וּרְחִץ בַּקְרוֹנָה שֶׁ צָפוּרִי.
לאו דוקא בקרונה אלא כלומר צפרהסיא ואס תאמר מאי איריא לרחוץ אפי' לאכול נמי מותר כדתינא דר"ה (דף יח:) אין זרה ואין שלום רלו מתענין לא רלו אין מתענין וי"ל דכיון דקצלוהו כבר אצותיו על עמסם מסתמא גם הם קצלוהו:

וּבִקְשׁ לַעֲקוֹר תְּשׁוּעָה בָּאֵב וְלֹא חוּדוּ
ל"ו. קשה היכי סלקא דעתך דהאי מנא [דדבין] היה רוצה לעקור ט' בלזב לגמרי והא אמרינן (תענית דף ל:) כל האוכל ושותה בתשעה בלזב אינו רוצה צנחמה של ירושלים ועוד דהא אין בית דין יכול לנטול דברי בית דין חצירו אלא"כ גדול הימנו צנחמה וצמנין ויש לומר דלא רצה לעוקרו ^(ט) אלא מחומרא שיש בו יותר משאר תעניות אי נמי יש לומר דרצה לעקרו מתשיעי ולקצבו צעשירי כדאמר ר' יוחנן (שם כט:) ^ט אילו הואי התם קצעתיה צעשירי: **שְׂאִסּוּרִים בַּהֶסְפֵּד**. השיב רש"י וכו' מי נתן כח לימי מגילת אסתר לדחות אצילות ^(ט) אי איתא דבהספד נאסר משום דכתיב ימי משתה ושמחה והא חזוין דכולי עלמא נהגו זו היתר אלא ודאי לא הוי אלא לענין שאין נופלין על פניהם דלא הוי יום זרה אלא יום שמחה: **וְהָא רַבִּי בַּטְבְּרַיָּא הוּא**, נראה שהיה ^(י) צימי אנטונינוס כשהיו יחד כדאמר צמס' ע"ז (דף טז) שרצה לשחרר בני טבצריא ממס לפי שהיו תלמידי חכמים דקאמר ליעציד טבצריא קלניא:

דְּבָרִים הַמוֹתֵרִים וְאֶחָדִים נִהְנוּ בְּהֵן אִיסוּר. קשה דהא רבי המיר בית שאן ע"י ר' מאיר שאכל שם עלה של ירק בחולין (דף ו:) צטעות והלא מיירי בדבר שנהגו זו איסורא צמתיון ^(ז):

מַמְעַטִּין בַּמִּשָּׁא וּמֵתָן. פ"י של שמחה דומיל דצני' ונטיעה דצמון ^(י) אכל שאר צניינס שרו ואין לך משא ומתן גדול מזה ^(ט): **מַמְעַטִּין**. רוצה לומר שלא יהו ששים כלל * וחמירי מתשעה בלזב שמארכין בו אכל אין לפרש ממעטין אכל ששים קלת דאס כן היה לו לפרש השיעור מה הוא קורא ממעט:

שמוחה איזהו בנין של שמחה זה הבונה בית חתנות לבנו איזו היא נטיעה של שמחה זה הנוטע *אבורנקי של מלכים גופא יחזיקה קרי בטבריא בארביסר ובחמיסר מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא אי לא ומי מספקא ליה מלתא דטבריא והכתיב וְעָרִי מִבְּצָר הַצְדִּים צָר וַחֲמֹת רֶקֶת וּכְנֶרֶת וּקְיִימָא לָן י[[]^{דרקת זו טבריא היינו טעמא דמספקא ליה משום דחד גיסא שורא דימא הות אי הכי אמאי מספקא ליה ודאי לאו חומה היא דתניא י[[]^{אשר לו חומה יולא שור איגר}]} ס[[]^{סביב פרט לטבריא שימה חומתה לענין בתי ערי חומה לא מספקא ליה כי קא מספקא ליה לענין מקרא מגילה מאי פרוזים ומאי מוקפין דכתיבי גבי מקרא מגילה משום דהני מיגלו והני לא מיגלו והא נמי מיגליא או דלמא משום דהני מיגנו והני לא מיגנו והא נמי מיגניא משום הכי מספקא ליה רב אסי קרי מגילה בהוצל בארביסר ובחמיסר מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא אי לא איכא דאמר אמר רב אסי האי הוצל דבית בנימין מוקפת חומה מימות יהושע היא אמר רבי יוחנן כי הוינא טליא אמינא מלתא דשאיילנא לסבייא ואישתבח}] וישתבח

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

צְרוּנָה שֶׁל צָפוּרִי.
ציוס השוק צפרהסיא צשעת הילוך קרונוט: **וְלֹא הוּדוּ לוֹ**. מתשעה בלזב: **אִמֵּר לַפְּנִי**. [לפנין ר' אלעזר: **לֹא כֵךְ הִיָּה**. לא ציקש לעקור לגמרי אלא אותה שנה בלזב: **טוֹבִים הַשָּׁנִים**. אילו לא ששעמי ^(ט) הייתי טועה בדבר עכשיו טוב לי שלימדתני

האמת: **צַר אֶרְבִּיסָר הוּא**. לא היתה ^(א) מן המוקפין: **וְעַבְרָיָא מוּקַפֵּס חוּמָה מִיּוֹמָה יְהוֹשֻׁעַ**. לקמן ילפינן מקרא: **וְכִי פָשִׁטָא לִיָּה**. שהיה מצני חמיסר מי שרי בלרביסר צמלאכה: **לֹא נִצְרָא**. צמגילת תענית שהרי כבר כמזנין צמגלת אסתר שאסור בהספד ותענית אלא לאסור כו': **שָׂדֵי כִּיתָנָא**. זורע פשתן: **צַר יוֹמֵיהּ הוּא**.

שקראו בו בני עירו: **אִפִּילוּ סִימָא צַר יוֹמֵיהּ הוּא** גרסי'. רבי שנטע נטיעה ציוס שקראו בו נטע ודקא קשיא לך יוס טוב שאסור צעשית מלאכה הוא קרל דכתיב שמחה ומשתה ויוס טוב^(ט) כתיב מעיקרא קודם קצלה אכל צשעת קצלה לא קיבלו עליהן אלא שמחה ומשתה לאוסרין בהספד ותענית אכל י"ט לא קיבלו עליהן: **וְכֹאסֵרִי דְרַבִּי** לא נסוג גרסינן. צמקומו לא רבי לא נהגו איסור בדבר: **נְטִיעָה שֶׁל שְׂמָחָה**. דכיון דפורים יוס שמחה הוא מותר לנטוע נטיעה של שמחה: **דַּחֲסָן עַבְדּוֹ אֵלֹא**. י"ג תעניות שצ"ד מתענין על הגשמים: **וְלֹא נַעֲנוּ**. מן השמים: **מַמְעַטִּין**. צנטיעה וצננין:

וְסֹאֵל ^(י) **נְטִיעָה נְטִיעָה שֶׁל שְׂמָחָה**. צנין האמור כאן שאסורין צננין של שמחה שניהנין עלמן כמזנין וכאלניס: **וְנְטִיעָה**. האמורה כאן נטיעה של שמחה כגון אבורנקי איןן שיליו נאה כגון איןן שינפסין אותו על גבי כלונסות ויחידות והמלכיס אוכלין תחמיו צימות חממה ומתעדנין זה צמניי שמחות וענין בית חממות לצנו כשמשא אשה לצנו הראשון היה צונה לו בית ועושה לו חופה צמוכו. אלאמה איכא נטיעה של שמחה: **וְעָרִי מִבְּצָר הַצְדִּים וְגו'**. צספר יהושע (יע) צנחלת נפתלי וקיימא לן לקמן דרקת וזו טבצריא וקרי ליה ערי מצצר אלמא מוקפת חומה הוא: **דְּחַד גִּיסָא שׁוּרָא דִּימָא הוּא**. אין לה חומה מצד אחד אלא היס חומתה ומספקא ליה אי חשיב היקף אי לא: **חומה וְלֹא שׁוּר אִיגַר**. צבתי ערי חומה כתיב עיר חומה ולא עיר שאין לה חומה צפני עממה אלא מוקפת צמים סמוכות וזו לזו וחומות חילונות של צמים נעשות חומה לעיר והיינו שור איגר שגגומה חומומיה. גג' מתרגמינן איגר: **סָבִיב**. לגבי צתי החלצים כתיב אשר אין להס חומה סביב' ^(ט) מכלל דכתי ערי חומה מסובצת ^(ס) סביב קאמר: **פֶּרֶט לְטַבְּרִיָּא שִׁימָה חוּמָסָה**. שהיס שלה היא חומתה מצד האחד: **כִּי מַסְפָּקָא לִיָּה לַעֲנִין מִקְרָא מַגִּילָה**. דלא מפורס צה חומה אלא לשון פרוזים ושאינן פרוזים כתיב צה' ומספקא ליה האץ לשון פרוזים אי לשון גלוי הוא או לשון עיר הנומה ליכצש:

כִּד הוּינָא טְלִיא. כשהייתי נער: ואישתבח

מסורת הש"ס

(א) נפיוס מים נוענין וקריס. עיון עין קרונה, (ב) תענית יח:, (ג) נפסחים יז: נדרים טו. פא.י, (ד) תענית יב, (ה) סם יד:, (ו) ג'י העיון אבורנקין, (ז) לקמן ו-, (ח) ערנין לב, (ט) נאסתר ט, (י) שמואל ב (יא) וויקרא כה, (יב) נאסתר ט, (יג) אלא מחומרא שיש בו יותר משאר תענית ודורות ראשונים לא גזרו אלא רק שיחה יוס תענית ולא יותר, (יד) אלו ואילו התם קצעתיה צעשירי ודאי כנעטע משעייה וכה"ג אנו צכלל אין צ"ד רפאי וכו' דיש רשות ציד צ"ד אמר לקבוע הלכה בדברי יחיד כדליתא בעדיות פילא משנה ה, (ס) י"א ועוד א, (ע) ונפי' מוס' פסחים נא, ד"ה אה, (פ) ונפי' מוס' יצמות מג, ד"ה מלאכה,

תורה אור השלם

- טובים הישנים מן האחר אשר יש להם שָׁבֵר טוב בַּעֲמָלָם: קהלת ד ט
- על כן יהידידים הפרזים הישיבים בערי החרויות עשיתי את יום ארבעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר שְׂמֹחָה וּשְׂמֹחָתָה וְיוֹם טוֹב וּמְשֻׁלָּח מִנּוֹת אִישׁ לַרְעֵהוּ: אסתר ט ט
- כימים אשר נחז בהם יהידידים מאובדיהם וַחֲדָשִׁית אֲשֶׁר הִרְפָּה לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה וּמֵאֵבֶל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמִי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה וּמְשֻׁלָּח מִנּוֹת אִישׁ לַרְעֵהוּ: אסתר ט כב
- וְעָרִי מִבְּצָר הַצְדִּים צָר וַחֲמֹת רֶקֶת וּכְנֶרֶת: יהושע יז לה
- וְאָם לֹא יִצְאֵל עַד מֵלֹאֵת לוֹ שְׂקָה תִּמְצִיחַ וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֻמָּה לְצִמְיֹת לְקַשֵּׁת אוֹתוֹ לְדַרְתּוֹ לֹא יֵצֵא בִּיבֹל: ויקרא כה ל
- וַבַּיִת הַחֲצִירִים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חֻמָּה קָבִיב עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יִתְּשֹׁב גֹּאֲלָהּ תִּהְיֶה לוֹ וּבִיבֹל יֵצֵא: ויקרא כה לא

גליון הש"ס

תוס' ר"ה מפעטין ר"ל ובי' וחמירי פכ"ב: עיין פסחים דף נד ע"ב וז"ע:

הגהות הב"ח

(א) גבי אפילו מימא ציומיה הוה הספד: (ב) רש"י ד"ה טוסיס וכו' משעמי ממן היימי: (ג) ד"ה כל ארביסר הוה אלא היתה עיר מן: (ד) ד"ה ומלא עלה בנין בנין של שמחה נטיעה נטיעה וכו' ודאי' עס ד"ה ונטיעה כו' של שמחה הסד': (ה) ד"ה סביב וכו' מסובצת חומה סביב: (ו) תוס' ד"ה והא רבי וכו' שהים בטבריא צימי: (ז) ד"ה ממעטין וכו' ונטיעה דצמון דבשל שמחה ודקא אמור אכל שאר צניינס:

ל"ו א מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה יג סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרלו סעיף ג:

ב נמי' שם שריע א"ח סי' תרלח סי' צבא"ס: ג מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה יג סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרלו סעיף ג:

ל ח ד טוש"ע א"ח סי' תרלו סעיף ב: לט ה ז ו נמי' שם הל"ך ד טוש"ע שם סעיף א:

מ ה ט מיי' פ"ג מהל' תענית הל' טוש"ע א"ח סי' תקעה סעיף ו: **מא** י מיי' פ"א מהל' מגילה הלכה יא סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרפח סעיף ד: **מב** ב מיי' פ"ב מהל' שטתה ויובל הל' יג:

[[]^{דרקת זו טבריא היינו טעמא דמספקא ליה משום דחד גיסא שורא דימא הות אי הכי אמאי מספקא ליה ודאי לאו חומה היא דתניא} ^י[[]^{אשר לו חומה יולא שור איגר}[]]^ס[[]^{סביב פרט לטבריא שימה חומתה לענין בתי ערי חומה לא מספקא ליה כי קא מספקא ליה לענין מקרא מגילה מאי פרוזים ומאי מוקפין דכתיבי גבי מקרא מגילה משום דהני מיגלו והני לא מיגלו והא נמי מיגליא או דלמא משום דהני מיגנו והני לא מיגנו והא נמי מיגניא משום הכי מספקא ליה רב אסי קרי מגילה בהוצל בארביסר ובחמיסר מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא אי לא איכא דאמר אמר רב אסי האי הוצל דבית בנימין מוקפת חומה מימות יהושע היא אמר רבי יוחנן כי הוינא טליא אמינא מלתא דשאיילנא לסבייא ואישתבח}[]]

[[]^{דרקת זו טבריא היינו טעמא דמספקא ליה משום דחד גיסא שורא דימא הות אי הכי אמאי מספקא ליה ודאי לאו חומה היא דתניא} ^י[[]^{אשר לו חומה יולא שור איגר}[]]^ס[[]^{סביב פרט לטבריא שימה חומתה לענין בתי ערי חומה לא מספקא ליה כי קא מספקא ליה לענין מקרא מגילה מאי פרוזים ומאי מוקפין דכתיבי גבי מקרא מגילה משום דהני מיגלו והני לא מיגלו והא נמי מיגליא או דלמא משום דהני מיגנו והני לא מיגנו והא נמי מיגניא משום הכי מספקא ליה רב אסי קרי מגילה בהוצל בארביסר ובחמיסר מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא אי לא איכא דאמר אמר רב אסי האי הוצל דבית בנימין מוקפת חומה מימות יהושע היא אמר רבי יוחנן כי הוינא טליא אמינא מלתא דשאיילנא לסבייא ואישתבח}[]]

בנין בנין של שמחה. צנין דקמינ מתניין לא צנין הגרין לו אלא צנין הגרין נאסמה, דנצבר שמחה ממעטין (תענית יד:). בית חממות. נעשת חופסו (שם). אבורנקי של מלכים. שקי היו טיהנין שטולו כן למלך היו נטענין איןן לשמו ויוס שמתליכין אותו נטעין לו כסא ממנו, ליטמא לחרינא איןן גדול המיסיב על הארץ לטייל המתך תחמיו, ודומה לו צעיריון (כס): ההוא אצורנקא דהוה ליה לרס גלולא צנכוממיה. של מלכים. דקן מלכיס נטעטין אותו ללל, הוא נטעטו ממו כן ללל הוא והא נטיעה של שמחה (תענית שם). שור איגר. שגגומה חוממה (ערובין לב).

רבינו חננאל

אוקיימא דרי' (דבריה פשיטה ליה דטבריא מוקפת חומה מימות יהושע בן נון היא, ורי בר חמיסר הוא, וכי נטע בארביסר נטע כו. ואסיקאמא אפילו תימא ציומי, הספד ותעניות קבילו עילוייה, וכי אסורי הספד ותעניות, כולי עלמא, כדכתיב במגילת תענית ארכסר וחמיסר פוריא אינון ודילא למיספד ואמר רבא לא נצרכא אלא לאסור את של זה בזה ונאת של זה בזה, פירוש לאסור לבן כרך בי"ד בהספד ותענית ולבן כפר בטיו, אילו ואילו אסורין בהספד ותענית בשני ימים הללו. אבל מלאכה אינו אסור אלא מי שנהגו בני אותו מקום איסור על עצמם, כדנתיא דברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור למלאכה. ורב דלטייה לההוא גברא ולא צמח כיתניה, מקום שלא נהגו לעשות מלאכה בפורים הוה. איבעיתא אימא רבי נטיעה של שמחה נטע, דתנן עברו אלו ולא נענו ממעטין במשא ובמתן [כבנין ובנטיעה] כו, ותנא בניין של שמחה נטיעה של שמחה. מיכלל

שאפי"פ שטורע בעשית מלאכה נטיעה של שמחה מותרת לו, ^(ב) דהא מן התעניות הראשונות שנינו עברו אלו ולא נענו בתי דין גזרינן ג' תעניות אוכלין ושותין מבעוד יום ואסורין במלאכה כו', ללמדך שאפי"פ שאסורין במלאכה מן התעניות הראשונות, בניין של שמחה ונטיעה של שמחה מותרין היו, ^(ג) לפיכך בא עתה לאסור אפילו אלו שהיו בהן מותרין עד עתה, מפני שהן של שמחה. וכן בפורים אפי"פ שאסורין במלאכה, בנטיעה של שמחה מותרין הן, לפיכך אמרנו ר' נטיעה של שמחה שהוא אכורנקי של מלכים נטע. רבי רחנ בקרונה של צפורי בי"ד בתמוז ובקוש לעקור ט' באב שחל להיות בשבת ודחתה לאחר שבת, אמר הואיל ונדחה ידחה. ולא חרדו לו חכמים. גופא חזיקה קרא מגילה בטבריא בי"ד ובטיו' משום דמספקא ליה. ומקשינן והא טבריא ודאי מערי מבער הוא, דכתיב וערי מבער הצדים צר וחמת רקת וכנרת, וקיימא לן דרקת וזו טבריא, אלא משום שימה חוממה כו'. טלייא, פירוש נערים.

^[1] כלה דלי' דסנה תעניות הראשונות וכו'

^[2] דברי רבינו אלו זריכין גאור ללאורה דהיך אפשר דתעניות צבור שאסור צמלאכה יהיה מותר צנין על שמחה ול"ע ועי' בחזיון הרמב"ן